
Aalborg Kommune

CVR-nr. 29 18 94 20

Revisionsberetning nr. 41
af 14. juni 2017
vedrørende
årsregnskabet 2016

Indholdsfortegnelse

1.	Konklusion på den udførte revision	1
1.1	Revisionserklæring/Påtegning	1
1.2	Bemærkninger, der skal besvares over for tilsynsmyndigheden	3
1.3	Opfølgning på afgivne revisionsberetninger og -bemærkninger	4
1.4	Oplysning i øvrigt om resultater samt aftaler til opfølgning	4
2.	Revisionens formål, udførelse og afrapportering	5
2.1	Formål og ansvar	5
2.2	Revisionens udførelse	5
2.2.1	Risikovurdering og revisionsstrategi	6
2.2.2	Forvaltningsrevision som en integreret løbende proces	7
2.2.3	Drøftelse med ledelsen om besvigelser	7
2.3	Rapportering	7
3.	Den løbende revision	8
3.1	Internt kontrolmiljø	8
3.2	IT-sikkerhed	8
3.3	Økonomistyring	9
3.4	Overholdelse af konteringsregler	9
3.5	Bogføringsprocessen samt økonomisk ledelsestilsyn	10
3.6	Beholdningseftersyn samt afstemning af balanceposter	10
3.7	Tilsyn med decentrale enheder	10
3.8	Lønninger og vederlag	11
3.8.1	Forretningsgange	11
3.8.2	Dataanalyse og sagsrevision	11
3.9	Sociale ydelsesområder	12
3.9.1	Forretningsgange og sagsrevision	12
4.	Den afsluttende revision	14
4.1	Identifikation af kommunens årsregnskab for 2016	14
4.2	Ledelsens regnskaberklæring	14
4.3	Formkrav til regnskabsaflæggelsen	14
4.3.1	Udgiftsbaseret regnskab	14
4.3.2	Garantier, eventualrettigheder og forpligtelser	14
4.3.3	Andre oplysninger	15
4.4	Bevillingsregler	15
4.5	Anlæg	15
4.6	Forsyningsvirksomhed	15
4.7	Finansiering (Skat, tilskud og udligning)	16
4.8	Renter	16
4.9	Områder med statsrefusion	16
4.9.1	Revision af refusionsopgørelser	16
4.9.2	Opfølgning på decisionsskrivelser	17
4.10	Områder i øvrigt med særlige rapporteringskrav	17

4.11	Regler om likviditet, låntagning og deponering	17
4.12	Moms og afgifter	18
4.13	Revision af balancen	18
4.13.1	Anlægsaktiver	19
4.13.2	Omsætningsaktiver	19
4.13.3	Hensatte forpligtelser	20
4.13.4	Gældsforpligtelser	20
4.13.5	Egenkapital	20
4.14	Systemafstemninger vedrørende løn- og sociale udbetalingsystemer	20
4.15	Periodisering	20
4.16	Vurdering af kommunens økonomiske udvikling	21
<hr/>		
5.	Anden rådgivning og assistance	22
6.	Bilag 1 - Afgivne beretninger og erklæringer	23
6.1	Rapportering i form af beretninger/protokollater til selvejende institutioner og virksomheder, hvor Aalborg Kommune har væsentlig bestemmende indflydelse	23
6.2	Specialregnskaber og Projektregnskaber med særskilt erklæring	24
<hr/>		
Bilag 2 - Redegørelse til ressortministerierne om revisionen af områder, der er omfattet af ordninger om refusion eller tilskud fra Staten vedrørende regnskabsåret 2016		27
Bilag 3 - Oversigt over konstaterede fejl og mangler på Beskæftigelsesministeriets, Børne- og Socialministeriets samt Udlændinge og Integrationsministeriets områder - regnskabsåret 2016		27

1. Konklusion på den udførte revision

1.1 Revisionserklæring/Påtegning

Til byrådet i Aalborg Kommune

Revisionspåtegning på årsregnskabet

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet, der omfatter Årsberetning 2016 siderne 11 – 27, 38 – 42 og Bilagsdel 2016 siderne 165 – 234, 239 - 259, i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse om kommuners budget og regnskabsvæsen, revision mv.

Vi har revideret årsregnskabet for Aalborg Kommune for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2016, der omfatter anvendt regnskabspraksis, regnskabsopgørelse, balance og noter med følgende hovedtal:

Resultat af ordinær drift	overskud	DKK	457,2 mio.
Resultat af det skattefinansierede område	overskud	DKK	43,3 mio.
Aktiver i alt		DKK	15.024,8 mio.
Egenkapital i alt		DKK	8.539,0 mio.

Årsregnskabet udarbejdes efter kravene i bekendtgørelse om kommuners budget og regnskabsvæsen, revision mv.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt god offentlig revisionskik, idet revisionen udføres på grundlag af kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit ”Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet”. Vi er uafhængige af kommunen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA’s Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Fremhævelse af forhold vedrørende revisionen

Kommunen har i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. medtaget det af byrådet godkendte resultatbudget for 2016 som sammenligningstal i årsregnskabet for 2016. Disse sammenligningstal har ikke været underlagt revision.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere kommunens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde årsregn-

skabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere kommunen, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed. Det er ikke en garanti for, at en revision der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision, og de yderligere krav der er gældende i Danmark samt god offentlig revisionsskik, idet revisionen udføres på grundlag af kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv., altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådanne findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt god offentlig revisionsskik, idet revisionen udføres på grundlag af kravene i bekendtgørelse om kommuners budget- og regnskabsvæsen, revision mv., foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af kommunens interne kontrol.
- Tager vi stilling til om den regnskabspraksis, der er anvendt af ledelsen er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om kommunens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at kommunen ikke længere kan fortsætte driften.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Andre Oplysninger end årsregnskabet og revisors erklæring herom

Ledelsen er ansvarlig for Andre Oplysninger. Andre Oplysninger omfatter de øvrige oplysninger i "Årsbe-

retning 2016”, der ikke er omfattet af vores revision jf. konklusionsafsnittet ovenfor.

Vores konklusion om årsregnskabet dækker ikke Andre Oplysninger, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om disse.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse Andre Oplysninger og i den forbindelse overveje, om Andre Oplysninger er væsentligt inkonsistente med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation. Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er væsentlig fejlinformation i Andre Oplysninger, skal vi rapportere om dette forhold.

Vi har ingenting at rapportere i den forbindelse.

Erklæring i henhold til anden lovgivning og øvrig regulering

Udtalelse om juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Ledelsen er ansvarlig for at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis; og at der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det i overensstemmelse med god offentlig revisionsetik vores ansvar at udvælge relevante emner til såvel juridisk-kritisk revision som forvaltningsrevision. Ved juridisk-kritisk revision efterprøver vi med høj grad af sikkerhed for de udvalgte emner, om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Ved forvaltningsrevision vurderer vi med høj grad af sikkerhed, om de undersøgte systemer, processer eller dispositioner understøtter skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet.

Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er anledning til væsentlige kritiske bemærkninger, skal vi rapportere herom.

Vi har ingen væsentlige kritiske bemærkninger at rapportere i den forbindelse.

1.2 Bemærkninger, der skal besvares over for tilsynsmyndigheden

I henhold til bekendtgørelse om kommunernes budget, regnskab, revision mv. skal revisionen: ”gøre bemærkninger, hvis den mener, at regnskabet ikke er rigtigt, eller at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, ikke er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, kommunalbestyrelsens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, jf. § 42, stk. 2, 2. pkt., i lov om kommunernes styrelse. Revisionen skal tillige gøre bemærkning, hvis den mener, at udførelsen af kommunalbestyrelsens og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde, jf. § 42, stk. 2, 3. pkt. i lov om kommunernes styrelse. Revisionens bemærkninger efter 2. pkt. og 3. pkt. skal fremgå særskilt af beretningen.”

Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger, som skal besvares over for tilsynsmyndigheden.

1.3 Opfølgning på afgivne revisionsberetninger og -bemærkninger

Vi har påset, at tidligere afgivne beretninger, herunder revisionens bemærkninger, er blevet behandlet af byrådet, og at byrådet har afgivet besvarelse over for tilsynsmyndigheden.

1.4 Oplysning i øvrigt om resultater samt aftaler til opfølgning

Det er vores opfattelse, at det fremlagte regnskabsmateriale generelt har været af god kvalitet. Revisionen har løbende givet anledning til drøftelser, anbefalinger og aftaler med forvaltningsledelserne, som er rapporteret i administrative notater. Det er vores opfattelse, at vores noter, spørgsmål og anbefalinger er modtaget positivt og behandlet seriøst.

2. Revisionens formål, udførelse og afrapportering

2.1 Formål og ansvar

Revisionen har til formål at påse:

- at regnskab og årsberetning er rigtigt opstillet på grundlag af kommunens bogføring,
- at regnskab og årsberetning i sin helhed giver et retvisende billede af kommunens samlede økonomiske forvaltning,
- at de af Økonomi- og Indenrigsministeriet fastsatte regler for regnskabsaflæggelse er efterlevet,
- at der er en tilfredsstillende intern kontrol på væsentlige områder,
- at gældende love og forskrifter samt byrådets beslutninger bliver overholdt,
- at tilsynsmyndighedens godkendelse foreligger til disposition, hvor det er nødvendigt, og
- at byrådets og tilsynsmyndighedens afgørelser vedrørende eventuelle revisionsbemærkninger for tidligere år er iagttaget således, at disse forhold ikke giver anledning til yderligere bemærkninger.

Det er byrådets ansvar at godkende budgettet for det kommende år. Borgmesteren og rådmændene skal drage omsorg for, at ingen udgift afholdes eller indtægt oppebæres uden fornøden bevilling, og at udgifter og indtægter bogføres i overensstemmelse med de af Økonomi- og Indenrigsministeriet og byrådet fastsatte regler.

Gennem regler godkendt af byrådet er der fastsat bestemmelser om tilrettelæggelsen af de administrative forhold.

Kommunens årsregnskab udarbejdes af administrationen og aflægges af magistraten til byrådets godkendelse. Ledelsen har ansvaret for, at årsregnskabet er i overensstemmelse med lovgivningens krav herom, og at forvaltningen foregår på en betryggende måde.

Den økonomiske forvaltning skal ske i overensstemmelse med reglerne i lov om kommunernes styrelse. Dette gælder også form og indhold af årsregnskabet.

Det er ledelsens ansvar at tilrettelægge økonomistyringen på en måde, der er hensigtsmæssig efter kommunens forhold. Dette omfatter også ansvar for en tilrettelæggelse af forvaltningen, økonomistyringen og øvrige registreringer på en sådan måde, at det kan dokumenteres, at midlerne er anvendt i overensstemmelse med forudsætningerne, at de tilsigtede resultater opnås, samt at der sker en løbende overvågning og evaluering af økonomistyringen, rutiner og resultater i øvrigt.

Ansvaret for bogføring og formueforvaltning varetager borgmesteren / rådmændene samt administrationen blandt andet gennem etablering af forretningsgange og interne kontroller, der skal sikre, at registreringerne dækker over gyldige transaktioner, og at registreringerne er fuldstændige og nøjagtige. Etablering af forretningsgange og interne kontroller sker endvidere med henblik på at forebygge og opdage eventuelle besvigelser i form af misbrug af kommunens aktiver og bevidste fejlinformationer i regnskabsrapporteringen.

2.2 Revisionens udførelse

Vores revision omfatter:

- *finansiel revision*, som består i at efterprøve om regnskabet er rigtigt, det vil sige uden væsentlige fejl og mangler,

- *juridisk-kritisk revision*, hvor vi vurderer, om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger (bevillingskontrol), love og andre forskrifter samt indgåede *aftaler og sædvanlig praksis*,
- *økonomisk kritisk revision*, hvor formålet er at vurdere, om de enkelte afdelinger, institutioner og medarbejdere anvender de tildelte midler på en økonomisk hensigtsmæssig måde (forvaltningsrevision).

Ved den *finansielle revision* er prioriteringen af opgaverne og revisionsområderne bestemt af vores vurdering af risikoen for at fejl opstår, kombineret med den betydning (væsentlighed) eventuelle fejl vil have. Disse vurderinger foretages dels i forbindelse med planlægningen af revisionsåret og dels som en løbende proces ud fra erfaringer indhentet ved den løbende revision af eksisterende forretningsgange og det interne tilsyns- og kontrolmiljø. I vurderingerne indgår også resultater og erfaringer, som indhentes via kommunens interne tilsyn. *Den juridisk-kritiske revision* indgår altid som en integreret del af den finansielle revision.

Ved den *økonomisk kritiske revision* vurderer vi på udvalgte områder, om opgaveløsningen sker i overensstemmelse med de opstillede mål, og om der administreres på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

I årets løb anvender vi systemrevision, som kombineres med substansrevision (analytisk og detailrevision) i større eller mindre omfang. Systemrevisionen har til formål at efterprøve, om de interne kontroller (forretningsgange) er hensigtsmæssigt og sikkert tilrettelagt og efterlevet. Ved mulige mangler eller manglende efterlevelse af forretningsgange, vil vi gøre kommunens ledelse opmærksom herpå.

Til den afsluttende revision anvender vi fortrinsvis substansrevision. Revisionen udføres i vid udstrækning ved regnskabsanalytiske undersøgelser, hvor det aflagte regnskab og regnskabsforklaringer gennemgås og vurderes i forhold til budgetterede og bevilgede beløb og de forudsætninger, som ligger til grund herfor. Endvidere indgår afstemninger og efterprøvelse af forvaltningens interne kontrolrutiner i forbindelse med årsafslutningen. Vi har anvendt udtræk fra kommunens økonomisystem til regnskabsanalytiske undersøgelser, stikprøveudtagninger og efterprøvelser af kontoplanrelationer vedrørende økonomiposteringer.

2.2.1 Risikovurdering og revisionsstrategi

Revisionen gennemføres med udgangspunkt i en af os udarbejdet revisionsstrategi. Revisionsstrategien skal sikre, at revisionen fokuseres mod de væsentligste og mest risikofyldte områder af betydning for årsregnskabet.

Baseret på vores drøftelser med ledelsen og vores kendskab til kommunens aktiviteter og forhold i øvrigt, har vi i forbindelse med planlægningen og udførelsen af revisionen for 2016 identificeret følgende områder med særlige risici for væsentlige fejl i årsberetningen:

- IT-sikkerhed
- Moms- og afgiftsområdet
- Det sociale område, herunder hjemtagelse af statsrefusion.

På øvrige områder har vi vurderet risikoen for fejl i årsregnskabet som middel. Revisionens omfang har været tilpasset dertil.

Revisionen giver således ikke en fuld sikkerhed for, at alle fejl og mangler opdages, men kun en høj grad af sikkerhed for at væsentlige fejl og mangler i forhold til regnskabets retvisende billede og overholdelse af love, regler mv. opdages.

2.2.2 Forvaltningsrevision som en integreret løbende proces

Forvaltningsrevisionen omfatter en vurdering af om udførelsen af byrådets og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

For at skabe det nødvendige revisionsbevis for regnskabets rigtighed, finder vi det nødvendigt at foretage og anvende forskellige analyser, nøgletal, udviklingstendenser, sammenligninger samt vurderinger af forretningsgange. Herved udføres automatisk forvaltningsrevision som en integreret del af de normale revisionsbehandlinger. Revisionsresultaterne kan således nyttiggøres i en bredere sammenhæng.

Vurdering og efterprøvelse af forretningsgange er efter vores generelle opfattelse, sammen med vurdering af de kontrolmæssige aspekter, udtryk for en løbende vurdering af, om administration og sagsbehandling foregår på en hensigtsmæssig måde. Forslag til ændringer/justeringer af forretningsgange fremsættes og aftales oftest i den løbende dialog med og rapportering til de administrative ledelsesniveauer.

Analyser, udvikling af hjælpeværktøjer og rådgivning, herunder tolkning af lovgivning og refusionsregler mv. kan også medføre, at der ændres praksis.

Det medfører i nogle tilfælde, at afregninger, tilskud og refusioner kan effektueres i et ændret betalingsflow og -omfang. Endvidere bidrager vores rådgivning til forbedringer og justeringer af praksis og regnskabsvejledninger, f.eks. vedrørende:

- statusafstemninger,
- bogførings- og legalitetskontrol,
- bilagsbehandling og -kontrol, samt udnyttelse af betalingsfrister,
- indkøbsadfærd,
- moms- og afgiftsmæssige muligheder,
- udarbejdelse og opstilling af tilskuds- og specialregnskaber,

2.2.3 Drøftelse med ledelsen om besvigelser

Under revisionen har vi forespurgt ledelsen om risikoen for besvigelser. Ledelsen har over for os oplyst, at kommunen efter ledelsens vurdering har et effektivt kontrolmiljø, der afdækker risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlig fejlinformation, herunder fejlinformation som følge af besvigelser.

2.3 Rapportering

Revisionens indhold og resultater rapporteres i forskellig detaljeringsgrad til henholdsvis det administrative og det politiske niveau.

Til det administrative niveau rapporteres løbende til de enkelte forvaltninger og institutioner. Det sker såvel mundtligt som skriftligt ved notater til ledelsen. Vi søger desuden gennem en konstruktiv løbende dialog med kommunens medarbejdere om konkrete og generelle problemstillinger at medvirke til at forebygge, at der opstår væsentlige fejl.

Rapportering til byrådet sker i form af beretninger. Eventuelle bemærkninger, som byrådet skal tage stilling til og besvare over for tilsynsmyndigheder, vil fremgå som bemærkninger i afsnittet "*Bemærkninger der skal besvares over for tilsynsmyndigheden*".

3. Den løbende revision

3.1 Internt kontrolmiljø

Det bedste værn mod såvel ubevidste som bevidste fejl og mangler i kommunens forvaltning er etablering af velfungerende og effektive administrative processer og interne kontroller. Det er således kommunens administrative ledelse og i sidste instans byrådet, som har ansvaret for, at der er etableret administrative processer og interne kontroller, som sætter fokus på områder med særlig risiko for væsentlige økonomiske tab, krænkelse af borgernes retssikkerhed og uønsket presseomtale.

På visse områder (områder med statsrefusion) er der endvidere lovgivningsmæssige krav om ledelsestilsyn og kvalitetskontrol. Disse forhold retter sig ikke alene mod regnskabet retvisende billede, men i høj grad også mod kommunens overholdelse af love og regler samt mod kommunens forvaltning af de til rådighed værende midler.

Væsentlige elementer heri er stillingtagen til kommunens risikoprofil, samt hvorledes kommunens strukturer, processer og metoder samt medarbejdernes kompetencer og kapacitet påvirker denne risikoprofil. Derudover omfatter dette en stillingtagen til væsentlige processer, hvad der kan gå galt i forhold hertil, samt hvilke foranstaltninger, der er etableret til imødegåelse af disse risici. Vi gennemgår som led i vores revision kommunens processer og interne kontroller, herunder kommunens kasse- og regnskabsregulativ.

I forbindelse med vores revision undersøger vi, om der er tilrettelagt og udført de fornødne interne procedurer og tilsyn, som sikrer ovenstående. Vi vil tillige som led i den løbende forvaltningsrevision vurdere, om disse procedurer og tilsyn udføres hensigtsmæssigt.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at kommunens interne kontroller generelt fungerer betryggende.

3.2 IT-sikkerhed

Vi har foretaget opfølgning på vores seneste revisionsmæssige gennemgang af de generelle it-kontroller hos Aalborg Kommune for 2016.

Ved generelle it-kontroller forstås processer og kontroller, der understøtter kommunens data- og regnskabssystemer, der anvendes i den finansielle rapporteringsproces, herunder udarbejdelse af årsregnskabet.

Hovedformålet med denne gennemgang er at identificere og vurdere Aalborg Kommunes generelle it-kontroller, som er fundamentet for automatiske interne kontroller, regnskabsprocedurer og systemgenererede data og rapporter, som anvendes i nøglekontroller, og som påvirker den finansielle rapporteringsproces og årsregnskabet.

KONKLUSION

Det er vores vurdering, at de generelle it-kontroller hos Aalborg Kommune i al væsentlighed kan anses for værende tilstrækkelige og effektive. Kommunen har i 2016 arbejdet målrettet med it- og informationsikkerhed. Vi har identificeret nogle væsentlige områder, hvor kontrolforanstaltningerne bør forbedres, herunder udarbejdelse af processer og procedurer i forbindelse med håndtering af change management samt skærpelse af password politikken og sikring af, at den overholdes af alle brugere.

Vi vil anbefale, at der rettes fokus på persondataforordningen fra EU, som træder i kraft i maj 2018. Vi er opmærksomme på at der arbejdes på vejledninger mv. fra KL og andre organisationer, men kommunen bør have fokus på kortlægning af persondata i kommunen samt arbejde med at etablere de nødvendige kontrol-

ler i relation hertil. Som led i it-revisionen har vi aftalt mødes herom med IT- og Digitaliseringsafdelingen i 2017 for at give indsigt i krav til procedurer og kontroller.

3.3 Økonomistyring

Vi har gennemgået kommunens beskrivelser af økonomisk styring og herunder vurderet, om disse fortsat beskriver rammen og reglerne for, hvordan kommunens økonomistyring og tilrettelagte arbejdsgange mv. udøves i praksis.

Kommunens regler for økonomistyring er beskrevet i *"Kasse- og regnskabsregulativet"* samt i bemærkningerne til kommunens budget. Herudover er der i bilag til regulativet fastsat regler for budget- og bevillingskontrol samt bevillingsansøgninger.

Bevillingsniveauet for driftsudgifter er fastsat på sektorniveau inden for de enkelte udvalg som nettobevillinger (hovedreglen).

Der fastlægges ved budgetgodkendelsen mål og resultatkrav inden for de enkelte sektorer. I de periodiske budgetopfølgninger, som forelægges byrådet, samt i regnskabsbemærkningerne til årsregnskabet følges op på, hvorvidt de ønskede mål og resultater er opnået.

Inden for hvert bevillingsområde er budgettet underopdelt på en række aktivitetsområder. Fordeling og omplacering af budgetbeløb inden for den enkelte rammebevilling besluttes af fagudvalget efter indstilling fra administrationen. Alle bevillingsændringer forelægges magistrat og byråd. Regler og rammer for økonomisk decentralisering er ligeledes beskrevet. Beskrivelsen dækker over alle med et budgetansvar, dvs. bestyrelser i selvejende decentrale budgetansvarlige enheder, ledere eller andre med budgetansvar.

KONKLUSION

Det er vores vurdering, at de overordnede rammer for en hensigtsmæssig økonomistyring er til stede. Det er endvidere vores opfattelse, at der anvendes gode og relevante styringsredskaber og it-værktøjer til den økonomiske styring af områderne.

3.4 Overholdelse af konteringsregler

Budget- og Regnskabssystemet indeholder reglerne om den kommunale kontoplan. Kommunens konteringspraksis er således afgørende for målingen af udgifternes størrelse og art, herunder på enkeltområder, samt for korrekt hjemtagelse af statsrefusion, momsrefusion mv.

Vi har ved stikprøver revideret, hvorvidt denne kontoplan med tilhørende konteringsvejledninger er overholdt, således at årsregnskabet giver et retvisende billede af såvel indtægternes og udgifternes art og størrelse på enkeltområder, som af aktivernes og passivernes art og værdi.

KONKLUSION

Vi har konstateret, at kommunens kontoopsætning og konteringspraksis er i overensstemmelse med Budget- og Regnskabssystemets regler herfor.

3.5 Bogføringsprocessen samt økonomisk ledelsestilsyn

De grundlæggende regler for den elektroniske bilagsbehandling og bogføring i kommunen skal fremgå af kasse- og regnskabsregulativet samt i bilag dertil. Endvidere forudsættes beskrevet, hvorledes det økonomiske ledelsestilsyn skal være udført og dokumenteret.

Vi har ud fra det foreliggende materiale og oplysninger vurderet de interne forretningsgange samt stikprøvevist foretaget test af, om reglerne efterleves.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at de etablerede forretningsgange for bogføringsprocessen og det økonomiske ledelsestilsyn er tilrettelagt betryggende og hensigtsmæssigt samt at forretningsgangene følges. Vi har noteret, at der er særlig opmærksomhed på manuelle udgiftsbilag med én godkender, hvilket vi finder betryggende. Der er ikke konstateret forhold som indikerer, at der er sket besvigelser.

3.6 Beholdningseftersyn samt afstemning af balanceposter

Vi har foretaget beholdningseftersyn vedrørende kommunens likvide aktiver den 29. august og den 15. december 2016. Eftersynene omfatter de centralt placerede midler i pengeinstitutter mv., samt et udsnit af de midler, som er placeret decentralt under andre forvaltningsenheder og institutioner.

Beholdningseftersynene har til formål at efterprøve, hvorvidt kommunens administration af likvide beholdninger og værdipapirer varetages i overensstemmelse med kommunens forretningsgange.

Det er herunder påset, at de likvide aktiver er undergivet en løbende afstemning, samt at endnu ikke bogførte likvide bevægelser er behørigt dokumenteret. Endvidere har vi påset, at der er tilrettelagt og udføres ledelsestilsyn.

KONKLUSION

Beholdningseftersynene har vist, at de likvide beholdninger og indeståender i pengeinstitutter var til stede på besøgstidspunktet, samt at berørte balanceposter var behørigt afstemt.

Det er vores vurdering, at kommunens forretningsgange på området er tilrettelagt på en betryggende og hensigtsmæssig måde.

3.7 Tilsyn med decentrale enheder

Vi har som led i den løbende revision aflagt besøg i forskellige forvaltninger, afdelinger og institutioner. Formålet har bl.a. været at undersøge, vurdere og efterprøve en række forretningsgange og forhold af økonomisk betydning for disse enheder og for kommunen som sådan, hvorved en stor del af denne revision må karakteriseres som forvaltningsrevision.

Vi har generelt, men tilpasset den enkelte enheds forhold, aftaler og situationen i øvrigt, taget udgangspunkt i en række revisionstests ud fra følgende disposition:

- Budgetkontrol og løbende opfølgning
- Rutiner for bilagsbehandling, bogføring og kontrol heraf
- Afstemningsrutiner og vurdering af afstemningers kvalitet
- Behandling af kontroluddata fra lønsystemet
- Indtægtsområder og indtægtskontroller

- Kontante beholdninger/indeståender i pengeinstitutter
- Opbevaring af ikke kommunale midler
- Forhold i øvrigt i henhold til kasse- og regnskabsregulativet.

I forbindelse med vores gennemgang af områderne indgår som en naturlig del også, om ledelsestilsynet er tilrettelagt og fungerer på en hensigtsmæssig måde.

Efter aftale med Skoleforvaltningen, Ældre- og Handicapforvaltningen samt Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen har vi endvidere gennemført tilsynsbesøg ved i alt 40 institutioner.

KONKLUSION

Omfang og resultater er forskellige for de enkelte enheder og er rapporteret til de respektive forvaltninger. Den udførte revision har ikke givet anledning til bemærkninger.

3.8 Lønninger og vederlag

3.8.1 Forretningsgange

Vi har gennemgået processen for lønområdet for at påse, at den er hensigtsmæssig og betryggende i kontrolmæssig henseende. Vi definerer lønprocessen, som oprettelse og ændring af lønmodtager, dagpengerefusioner samt sikring af, at den udbetalte løn er korrekt.

På lønområdet er der en række kontroller, som supplerer hinanden (kontrolmiljø), og derved dels sikrer, det er de rigtige personer som aflønnes, men også dels at den løn som udbetales, er korrekt.

I forbindelse med gennemgangen har vi overordnet vurderet summen af de kontroller, som er på lønområdet, for om de afdækker de fejl, der kan opstå i lønprocessen - uanset om det er tilsigtede (svig) som utilsigtede fejl.

Vi har endvidere udvalgt de kontroller, som vi finder væsentligst og testet disse for, om de bliver udført som oplyst, og om de er effektive.

På lønområdet er der et kontrolmiljø, som dels skal udføres på selve lønkontoret, men som også dels skal udføres ude ved de enkelte budgetansvarlige i form af deres månedlige økonomiske ledelsestilsyn. I denne gennemgang har vi forholdt os til de processer, der er på lønkontoret med tilhørende kontroller.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at processerne - og hermed også kontrolmiljøet - er hensigtsmæssige og betryggende.

3.8.2 Dataanalyse og sagsrevision

Vi har foretaget en dataanalyse på grundlag af kommunens løndata – bl.a. med henblik på at sikre, at lønningerne er korrekt konteret. Endvidere har vi anvendt analysen til vurdering af niveauet for udbetaling af overarbejde og øvrige tillægsydelser ud fra en forvaltningsrevisionsmæssig tilgang.

Vi har i forlængelse af dataanalysen gennemgået et antal personalesager med det formål at efterprøve om gældende regler og overenskomster i forbindelse med lønudbetaling efterleves.

Vi har endvidere ved årsregnskabsrevisionen påset, at udvalgte politikere og ledende administrativt personale får udbetalt korrekt henholdsvis vederlag og løn.

KONKLUSION

Det er vores vurdering, at lønninger udbetales i henhold til gældende overenskomst, aftaler mv., og det er vores opfattelse, at der er udvist skyldige økonomiske hensyn ved arbejdstilrettelæggelsen.

3.9 Sociale ydelsesområder

Revisionen af udbetalinger og tildelinger af sociale ydelser er udført ved besøg hos de forvaltningsenheder, som administrerer de respektive lovområder.

Der er særlige krav til revisionen af områder med statsrefusion. Disse fremgår blandt andet af en særlig bekendtgørelse herom.

Ligeledes er der fastlagt særlige krav til rapporteringen til ressortministerierne af resultaterne af revisionen for områder med statsrefusion og tilskud, herunder om detaljeringsgraden for rapportering af revisionens grundlag og resultater. Dette fremgår af Bilag 2 til denne beretning ”Redegørelse til ressortministerierne om revisionen af områder, der er omfattet af ordninger om refusion eller tilskud fra Staten vedrørende regnskabsåret 2016”.

3.9.1 Forretningsgange og sagsrevision

Formålet med revisionen har været at vurdere, om sagsbehandling og regnskabsføring er sket i overensstemmelse med gældende love og bestemmelser, samt om der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af offentlige midler.

Revisionen er gennemført ved stikprøvevis tests af, om forretningsgange, sagsbehandling og administrationen i øvrigt har været tilrettelagt og udført betryggende og hensigtsmæssigt. Herunder påser vi, om der ved sagsbehandlingen er taget hensyn til principielle afgørelser, der er truffet af decisionsmyndigheder og ankeinstanser mv.

Stikprøverne er udvalgt ud fra en kombination baseret på konkrete og generelle erfaringer med fejlrisiko inden for de enkelte hovedområder samt ud fra et væsentlighedskriterium, hvori indgår forhold af økonomisk, sagsbehandlingsmæssig, principiel og lokal karakter. Derudover har vi vægtet udvælgelse af bevilningssager, som er etableret i 2016.

Vi har haft særlig fokus på, om *interne forretningsgange er tilrettelagt og fungerer*, således det sikres:

- At grundlaget for, samt berettigelse til, ydelser er dokumenteret og tilstede i sagsmaterialerne
- At grundlaget for, samt afgørelse i forhold til, ydelser er dokumenteret og journalført i den skriftlige journal
- At der foretages kontinuerlige og dokumenterede lovpligtige opfølgninger i overensstemmelse med gældende lovgivning
- At der løbende opfanges og afdækkes mulige uhensigtsmæssigheder, svagheder og fejl i administrationen, således at disse kontinuerligt justeres og tilrettes, samt at konstaterede fejl i enkeltsager rettes (ledelses- og kvalitetstilsyn).

Vi har i forbindelse med revisionen af de enkelte sagsområder vurderet og efterprøvet, om der ved anvendelsen af de sociale beregningssystemer er tilrettelagt hensigtsmæssige og betryggende forretningsgange,

samt om disse efterleves i kontrolmæssig henseende. Det drejer sig primært om oprettelse og ændring af ydelsesmodtagere i it-systemet samt sikring af, at det er den korrekte ydelse, som bliver udbetalt.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at kontrolmiljøerne omkring it-systemerne generelt er tilrettelagt hensigtsmæssigt og betryggende, samt at udført intern kontrol er udført og dokumenteret som forudsat.

Omfanget og resultaterne af sagsrevisionen er nærmere beskrevet i de bilag til beretningen, som er nævnt foran. Det er vores vurdering, at kommunen som helhed lever op til lovgivningens og ministeriernes bestemmelser og vejledninger.

4. Den afsluttende revision

Ved den finansielle revision er prioritering af revisionsområderne bestemt af vores vurdering af risikoen for, at fejl opstår, kombineret med den betydning (væsentlighed) eventuelle fejl vil have. Disse vurderinger foretages dels i forbindelse med planlægningen af revisionsåret og dels som en løbende proces ud fra erfaringer indhentet ved den løbende revision af eksisterende forretningsgange og det interne kontrolmiljø.

4.1 Identifikation af kommunens årsregnskab for 2016

Det reviderede regnskab for 2016 har omfattet kommunens årsregnskab samt de oversigter, bemærkninger og redegørelser, der i henhold til gældende regler for regnskabsaflæggelsen skal udarbejdes.

Hovedtallene udviser (DKK mio.):

	Regnskab 2016
Regnskabsopgørelse	
Resultat af Skattefinansieret område (overskud)	43,3
Resultat af Brugerfinansieret område (underskud)	- 10,8
Balance	
Balancesum	15.024,8
Egenkapital	8.539,0

4.2 Ledelsens regnskabsberklæring

I forbindelse med revisionen af årsregnskabet har kommunens ledelse over for os afgivet en regnskabsberklæring vedrørende årsregnskabet 2016.

4.3 Formkrav til regnskabsaflæggelsen

Det reviderede årsregnskab skal omfatte en række regnskabsskemaer og oversigter, som er bestemt i Økonomi- og Indenrigsministeriets Budget- og Regnskabssystem for kommuner.

4.3.1 Udgiftsbaseret regnskab

De væsentligste kendetegn for det udgiftsbaserede regnskab er, at det skal indeholde en række oversigter og redegørelser, som kan danne grundlag for bl.a.:

- Vurdering af regnskabet set i forhold til budgettet
- Opgørelse af regnskabsårets finansielle ressourceforbrug (regnskabsopgørelsen)
- Opgørelse af finansielle aktiver og passiver (balancen)
- Vurdering af kommunens finansielle stilling og økonomiske udvikling.

KONKLUSION

Regnskabsaflæggelsen er opstillet på grundlag af det afsluttede bogholderi for regnskabsåret 2016. Vi har konstateret, at de fornødne oversigter og regnskabsbemærkninger indgår, og at de indbyrdes sammenhænge er til stede, samt at regnskabet er i overensstemmelse med kommunens bogholderi.

4.3.2 Garantier, eventualrettigheder og forpligtelser

Det er i den kommunale styrelseslovs § 45 fastsat, at kommunens årsregnskab skal være ledsaget af en fortegnelse over kommunens kautions- og garantiforpligtelser.

KONKLUSION

Vi finder, at kommunen opfylder styrelseslovens § 45, samt at der foreligger fornøden dokumentation for fortegnelserne.

4.3.3 Andre oplysninger

Af andre oplysninger til årsregnskabet skal fremgå en personaleoversigt og en redegørelse for udførelse af opgaver for andre offentlige myndigheder.

KONKLUSION

Ovennævnte krav til årsregnskabet er opfyldt.

4.4 Bevillingsregler

I den kommunale styrelseslovs § 40 fastslås det, at *bevillingsmyndigheden er hos kommunalbestyrelsen*. Samtidig præciseres det, at foranstaltninger, der vil medføre indtægter eller udgifter, som ikke er bevilget i forbindelse med vedtagelsen af årsbudgettet, ikke må iværksættes, før kommunalbestyrelsen har meddelt den fornødne bevilling.

Vi har foretaget en gennemgang af regnskabet på bevillingsniveau for at sikre, at kommunens bevillingsregler er overholdt.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at bevillingsreglerne er overholdt. Afvigelser mellem budget og regnskab er beskrevet og regnskabsforklaret i fornødent omfang.

4.5 Anlæg

Vi har gennemgået udvalgte anlægsregnskaber/anlægsudgifter for at sikre, at der er korrekt sondring mellem anlæg og drift. Endvidere har vi i vores gennemgang fokuseret på bilagene, som er konteret under de enkelte anlægsprojekter. Gennemgangen af bilagene har haft til formål at sikre, at bilagene behandles korrekt, jf. gældende konteringsregler, og at kommunens kasse- og regnskabsregulativ overholdes.

Vi har undersøgt kommunens regler vedrørende aflæggelse af anlægsregnskaber, herunder hvorvidt gældende lovgivning følges i forhold til aflæggelsen.

KONKLUSION

Det er vores vurdering, at kommunens anlægsregnskaber er udarbejdet og aflagt i overensstemmelse med kommunens retningslinjer og gældende lovgivning.

4.6 Forsyningsvirksomhed

Kommunale forsyningsvirksomheder skal "hvile i sig selv", dvs., at indtægter og udgifter over en årrække skal balancere. Forsyningsvirksomhederne betragtes således som eksterne i forhold til de øvrige kommunale aktiviteter. Det indebærer, at årets resultat af de enkelte forsyningsvirksomheder overføres til særlige udlægskonti i kommunens balance, som løbende udtrykker mellemværendet med kommunen. Der er endvidere fastsat særlige regler om forrentning af mellemværendet med forsyningsvirksomhederne, ligesom kommunen skal godtgøres for administrative omkostninger, som kan henføres til dette brugerfinansierede område.

KONKLUSION

Vi har konstateret, at årets resultater af kommunal forsyningsvirksomhed er optaget korrekt i kommunens finansielle status samt at der i henhold til regler og aftaler er beregnet intern forrentning og administrationsbidrag.

4.7 Finansiering (Skat, tilskud og udligning)

Vi har kontrolleret, at de indtægtsførte skatter er i overensstemmelse med de af SKAT foretagne fordelinger og meddelte oplysninger.

Endvidere har vi påset, at skatterne er bogført og periodiseret korrekt, jf. gældende konteringsregler. Det bemærkes, at den udførte revision - i et vist omfang - baserer sig på it-systemer, der henhører under andre myndigheders ansvarsområde.

Tilskud og udligning er sammenholdt med opgørelser udarbejdet af Økonomi- og Indenrigsministeriet. Vi har endvidere undersøgt, om kommunens kontering er i overensstemmelse med konteringsreglerne i Budget- og Regnskabssystemet for kommuner.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at skatteindtægter, tilskuds- og udligningsbeløb er korrekt optaget i regnskabet.

4.8 Renter

Vi har undersøgt, om der i tilstrækkeligt omfang er sket afstemning af renteudgifter og -indtægter til eksternt dokumentationsmateriale.

Kommunen har i sin regnskabspraksis beskrevet, at renteindtægter periodiseres i forhold til optjeningsår. Det er en afvigelse i forhold til de generelle konteringsregler på området. Vi finder dog, at argumentation og formål herfor er acceptable, idet kommunen anvender metoden af hensyn til den samlede styring og beregning af gennemsnitlige afkast, som bl.a. indgår i intern renteafregning over for forsyningsvirksomheder, m.fl.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at renteudgifter og -indtægter er korrekt afstemt og optaget i årsregnskabet.

4.9 Områder med statsrefusion

4.9.1 Revision af refusionsopgørelser

På de sociale regnskabsområder med statsrefusion er der særlige krav til revisionen og rapporteringen til ressortministerierne. Omfang og konklusioner af den udførte revision fremgår af særskilte bilag til denne revisionsberetning.

Ved regnskabsafslutningen har vi foretaget revision af et antal refusionsopgørelser til statslige myndigheder. Herom er mere specifikt redegjort for i nævnte bilag til beretningen.

Vi har kontrolleret, om eventuelle refusionsmæssige berigtigelser vedrørende tidligere år er korrekt opgjort og medtaget i refusionsopgørelserne samt om aconto refusioner i videst muligt omfang svarer til de forventede udgifter. Vi har påset, at der ved skattepligtige ydelser er foretaget korrekt beregning og afregning af A-skat mv. Relevante mellemregningskonti er påset afstemt, og vi har herunder vurderet kommunens administration og forretningsgange vedrørende behandling af tilbagebetalingspligtige ydelser.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at refusionsskemaerne er aflagt i overensstemmelse med fagministeriernes regler for området, samt at kommunens foreløbige restafregning af refusion svarer til bogføringen.

4.9.2 Opfølgning på decisionsskrivelser

I det omfang, decisionsskrivelser fra ressortministerierne er modtaget inden regnskabsårets udløb, har vi påset, om ministeriernes afgørelser er iagttaget inden for regnskabsåret.

I andre tilfælde kan der være tale om forhold, hvor revisionen må følge op på fornødne tiltag og berigtigelser i det efterfølgende regnskabsår.

Der henvises i øvrigt til Bilag 2, Redegørelse til ressortministerierne.

4.10 Områder i øvrigt med særlige rapporteringskrav

Vi har foretaget en revision af et antal specialopgørelser og indberetninger, hvortil knytter sig en række krav til revisionens udførelse og rapportering.

Revisionen er udført i overensstemmelse med de bekendtgørelser og udstukne regler, som er relevante for de enkelte områder.

I forbindelse med den foretagne revision er det bl.a. efterprøvet, at der er disponeret i overensstemmelse med gældende bestemmelser samt påset, om der er taget økonomiske hensyn ved forvaltningen af de tildelte midler.

Den talmæssige korrekthed og sammenhæng mellem regnskaberne/opgørelserne og de enkelte poster er kontrolleret ved brug af det foreliggende regnskabsmateriale.

Revisionen er foretaget ved stikprøver i det omfang, det er skønnet forsvarligt, og gældende forskrifter ikke har været til hinder herfor.

Der henvises i øvrigt til bilag 1 - Afgivne beretninger og erklæringer, samt bilag 2 - Redegørelse til Ressortministerierne.

4.11 Regler om likviditet, låntagning og deponering

Økonomi- og Indenrigsministeriet har efter bemyndigelse i den kommunale styrelseslov i en særlig bekendtgørelse og ved tildeling af særlige lånepuljer reguleret kommunernes mulighed for låntagning. Tilsvarende er fastsat regler for kommunens gennemsnitlige likviditet mv. samt likviditet målt i forhold til gæld over for de kommunale forsyningsvirksomheder. Endelig er det i lånebekendtgørelsen og i andre retsregler bestemt, hvornår en kommune skal binde likviditet på særlige midlertidige deponeringskonti.

Aalborg Kommune har løbende registreret de daglige likviditetsopgørelser samt periodisk indberettet herom til Økonomi- og Indenrigsministeriet. Den gennemsnitlige likviditet målt over 365 dage har i hele regnskabsåret været positiv.

Vi har gennemgået og kontrolleret kommunens lånerammeopgørelse og påset, at låntagningen er foretaget i overensstemmelse med de gældende regler herfor.

Vi har påset, at frigivelse af deponeringerne er sket i overensstemmelse med de gældende regler herfor.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at kommunen overholder reglerne for likviditet, låneoptagelse og deponering.

4.12 Moms og afgifter

Der sondres i det kommunale Budget- og Regnskabssystem mellem to former for moms:

- Registreret moms, dvs. moms der afregnes med toldvæsenet i forbindelse med momsregistreret virksomhed i kommunen
- Købsmoms, dvs. moms der indgår i momsrefusionsordningen.

Registreret moms er den moms, som skal afregnes med SKAT, og som bl.a. vedrører forsyningsvirksomhederne.

Købsmoms anvendes her som betegnelse for den moms, kommunerne betaler ved køb af varer og tjenesteydelser, der ikke indgår i en momsregistreret virksomhed i kommunerne. Ud over udgifter på de moms bærende arter kan kommunerne anmelde en procentdel af visse betalinger og tilskud til refusion under refusionsordningen.

Vi har påtegnet saldoopgørelsen af momsrefusion vedrørende købsmoms ultimo 2016 uden forbehold.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at områderne med momsrefusion og registreret moms varetages efter de gældende regler.

4.13 Revision af balancen

En meget væsentlig forudsætning for korrekt regnskabsaflæggelse er, at samtlige statuskonti er afstemt, inden regnskabet lukkes. Herved sikres det, at årets status, drift, refusion og anlæg mv. bliver retvisende, idet eventuelle fejlregistrerede beløb, manglende refusionsanmeldelser mv. bliver bogført i det korrekte regnskabsår.

Formålet med revisionen af statusafstemninger er at skabe sikkerhed for:

- at alle statuskonti er undergivet afstemning,
- at der udøves ledelsestilsyn med afstemning,
- at saldoen på kontiene kan specificeres og dokumenteres,
- at der kun henstår poster på status ultimo, som er valide, dvs. at der foreligger tilstrækkelig dokumentation for tilstedeværelse og værdisætning af såvel aktiver som forpligtelser,
- at der ikke henstår poster på status, som burde have været overført til resultatopgørelsen,
- at der ikke henstår poster af ældre dato, hvor der burde have været taget stilling til afskrivning, samt
- at der er sikret fuldstændighed i registreringerne i forhold til eksternt dokumentationsmateriale.

Revisionens gennemgang har omfattet et udvalg af konti, inden for de af Økonomi- og Indenrigsministeriet udmeldte obligatoriske opdelinger af aktiver og passiver. Vi har efterprøvet, om kommunens regnskabsvejledning efterleves, og har udvalgt et udsnit af de udarbejdede statusafstemninger med henblik på at efterprøve, hvorvidt den underliggende dokumentation var fyldestgørende og om det ledelsesmæssige tilsyn er blevet udført.

Vi har påset, at der er redegjort for egenkapitalens udvikling fra ultimo 2015 til ultimo 2016.

KONKLUSION

Det er vores vurdering, at der er tilrettelagt betryggende rutiner omkring afstemning af balancens poster i forbindelse med regnskabsafslutningen.

4.13.1 Anlægsaktiver

Materielle anlægsaktiver

Vi har påset, at kommunen har foretaget en korrekt ajourføring af kommunens anlægskartotek i forhold til tilgange, afgang og andre ændringer vedrørende kommunens fysiske anlægsaktiver.

Det er kontrolleret, at der er foretaget korrekt registrering af disse ændringer i kommunens bogføring i forhold til aflæggelse af balance og anlægsoversigt.

Vi har herunder revideret grundlaget for anskaffelser, der aktiveres og afskrives over en årrække.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at posterne er indregnet, værdiansat og præsenteret i overensstemmelse med Budget- og Regnskabssystemet for kommuner.

Finansielle anlægsaktiver

Det er påset, at de opførte aktiver er registreret i overensstemmelse med underliggende materiale samt indregnet i overensstemmelse med Økonomi- og Indenrigsministeriets retningslinjer, herunder at der er foretaget nedskrivning af forventede tab på tilgodehavender, og at det er påset, at indskud i Landsbyggefonden er nulstillet.

Endvidere er det i forbindelse med regnskabsafslutningen påset, om mellemværender med eksterne institutioner, forsyningsvirksomheder mv., som kommunen fører regnskab for, er rigtigt opgjort.

Kommunens andelsbeviser og ejerandele i selskaber er påset korrekt optaget i balancen.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at posterne er indregnet, værdiansat og præsenteret i overensstemmelse med budget- og regnskabssystemet for kommuner.

4.13.2 Omsætningsaktiver

Det er påset, at kommunens fysiske aktiver til salg er registreret og indregnet i balancen og at omkostningsregistreringen er i overensstemmelse med kommunens registreringer, regnskabspraksis og regnskabsmæssige skøn.

Der er stikprøvevis foretaget kontroller af korrekt indregning af tilgodehavender hos staten og kortfristede tilgodehavender i øvrigt.

Det er påset, at kommunens beholdning af obligationer mv. er optaget i overensstemmelse med ekstern dokumentation.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at posterne generelt er korrekt optaget og periodiseret i kommunens årsregnskab. Der henvises dog til konklusionen under afsnit 4.15 Periodisering.

4.13.3 Hensatte forpligtelser

Ifølge Økonomi- og Indenrigsministeriets retningslinjer skal der minimum hvert 5. år foretages en aktuarmæssig genberegning af de ikke forsikrede tjenestemandspensioner og arbejdsskadeforpligtelser. Kommunens pensionsforpligtelser er opgjort aktuarmæssigt pr. 31. december 2016.

Forpligtelserne pr. 31. december 2016 er opgjort til DKK 3.511,9 mio.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at de hensatte forpligtelser er optaget korrekt i kommunens årsregnskab.

4.13.4 Gældsforpligtelser

Vi har undersøgt, om de forpligtelser, der os bekendt påhviler kommunen, er rigtigt registreret, klassificeret og eventuelt kursreguleret. Kontrollen er så vidt muligt foretaget til eksternt dokumentationsmateriale.

Kommunens mellemregningskonti er ligeledes påset afstemt. I forbindelse med disse afstemninger er det stikprøvevis konstateret, at der ikke er tale om "gamle poster", men at det udvisende på mellemregningskonti er korrekt periodiseret og optaget i regnskabet.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at gældsposterne generelt er korrekt optaget i kommunens årsregnskab. Der henvises dog til konklusionen under afsnit 4.15 Periodisering.

4.13.5 Egenkapital

Vi har påset, at egenkapitalen er fordelt, registreret og klassificeret korrekt i henhold til Budget- og Regnskabssystemets regler.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at egenkapitalen er fordelt, registreret og klassificeret korrekt.

4.14 Systemafstemninger vedrørende løn- og sociale udbetalingsystemer

I forbindelse med vores afsluttende regnskabsrevision, har vi påset, om der foreligger afstemninger mellem de udbetalte beløb fra it-systemerne i 2016, økonomisystemet og indberetninger til SKAT.

KONKLUSION

Det er vurderingen, at der er tilrettelagt betryggende rutiner omkring afstemning af udbetalingsystemerne og sikringen af korrekt indberetning til SKAT.

4.15 Periodisering

Vi har analyseret de væsentligste poster ved hjælp af bl.a. udtræk fra kommunens økonomisystem for kontrol af korrekt periodisering. En korrekt periodisering i løbet af året anses for nødvendig, bl.a. af hensyn til troværdigheden af de månedlige økonomirapporter.

KONKLUSION

Generelt er det vores opfattelse, at bogføringen sker løbende og der foretages korrekt periodisering.

Vi har dog konstateret, at der i forbindelse med årsskiftet bliver foretaget forskellige omposteringer af både mer- og mindreforbrug mellem regnskabsårene via mellemregningskonti. F.eks. ved overførsel af uforbrugte eksterne tilskud til næste regnskabsår. Denne konteringspraksis er ikke i overensstemmelse med konterings- og bevillingsreglerne, idet overførsel af mer- og mindreforbrug skal ske via bevillingssystemet og i

henhold til kommunens regler herfor. Endvidere skal det sikres, at interne afregninger bogføres i samme regnskabsår ved køber og sælger.

4.16 Vurdering af kommunens økonomiske udvikling

Vi har foretaget en overordnet vurdering af udviklingen i kommunens økonomi for perioden fra 2013 til 2016 samt budget 2017. Vi valgt at fokusere på nedenstående nøgletal:

(DKK mio.)	R2013	R2014	R2015	R2016	Budget 2017
Resultat af ordinær drift	320	391	242	457	380
Skattefinansierede anlægsudgifter, inkl. jordforsyning	-343	-360	-504	-414	-368
Skattefinansieret resultat	-23	31	-262	43	12
Afdrag på lån	-100	-75	-91	-80	-86
Låneoptagelse	188	100	164	124	116
Resultat før finansforskydninger	65	56	-189	87	42
Gennemsnitlig likviditet	937	816	674	648	-
Gennemsnitlig likviditet pr. indbygger (DKK) *	4.603	3.963	3.245	3.081	-
Gennemsnitlig likviditet pr. indbygger i alle kommuner - ekskl. hovedstadskommuner (DKK) *	4.526	4.731	5.144	5.418	-
Deponerede beløb	799	700	602	528	-
Langfristet gæld 1/1 pr. indbygger ekskl. ældreboliger (DKK) *	5.217	5.315	5.038	5.543	-
Langfristet gæld 1/1 pr. indbygger ekskl. ældreboliger i alle kommuner - ekskl. hovedstadskommuner (DKK) *	10.263	10.459	10.576	10.690	-

(*) Kilde: Økonomi- og Indenrigsministeriets nøgletal

Det er vigtigt at sikre et tilstrækkeligt overskud på den ordinære drift til finansiering af de anlægsudgifter, som ikke lånefinansieres samt afdrag på lån. Desuden skal kommunen sikre en tilstrækkelig likviditet til den daglige drift og udsving i pengestrømmene.

Bortset fra 2015, så har der været tilstrækkelige overskud på den ordinære drift til finansiering af de ikke låneberettigede anlægsudgifter og afdrag på lån. Dette forventes også at være gældende for 2017. Der er således en god balance i kommunens økonomi.

Kommunens gennemsnitlige likviditet har været faldende i perioden. Ud over regnskabsresultatet, så er likviditeten påvirket af væsentlige finansieringsposter, herunder indskud i Landsbyggefonden og frigivelse af deponering. Ifølge budgettet for 2017 forventes der en næsten uændret gennemsnitlig likviditet de næste år.

Kommunen har deponeret væsentlige beløb fra salg af elforsyningen, som frigives løbende frem til 2021. Der er sket en netto forøgelse af den langfristede gæld fra 2013 til 2016. Som det fremgår af tabellen, så er kommunens langfristede gæld dog væsentligt under landsgennemsnittet.

KONKLUSION

Det er vores opfattelse, at Aalborg Kommunes økonomi er i god balance, og at kommunen har en tilstrækkelig likviditet.

5. Anden rådgivning og assistance

Vi har i årets løb ydet rådgivning og bistand i forskellige spørgsmål samt foretaget særlige gennemgange og undersøgelser, herunder:

- kontrolbesøg vedrørende sociale klausuler
- stikprøvekontrol på folkeoplysningsområdet
- tilsynsbesøg ved kommunale institutioner
- diverse løbende henvendelser vedrørende moms-, konterings- og regnskabsmæssige spørgsmål.

Aalborg, den 14. juni 2017

PricewaterhouseCoopers

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Marianne Fog Jørgensen
statsautoriseret revisor

6. Bilag 1 - Afgivne beretninger og erklæringer

6.1 Rapportering i form af beretninger/protokollater til selvejende institutioner og virksomheder, hvor Aalborg Kommune har væsentlig bestemmende indflydelse

Limfjordsbroen

- Revision af regnskabet for året 2016

Business Region North Denmark

- Revision af regnskabet for året 2016

Aalborg, Jammerbugt og Brønderslev Kommuner Center for Hjælpemidler og Velfærdsteknologi I/S

- Revision af regnskabet for året 2016

Nordjyllands Beredskab I/S

- Revision af regnskabet for året 2016

Kunsten Museum of Modern Art Aalborg

- Revision af regnskabet for året 2016

Nordjyllands Historiske Museum

- Revision af regnskabet for året 2016

HUSET

- Revision af regnskabet for året 2016

Aalborg Bygas A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Renovation

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Naturgas Net

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Naturgas Salg A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Varme A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Decentrale Værker A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Energi Holding A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Nordjyllandsværket A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Energicenter A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Vand Holding A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Kloak A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Service A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Vand A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Vand Entreprise A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

Aalborg Fjernkøling A/S

- Revision af årsrapporten for året 2016

6.2 Specialregnskaber og Projektregnskaber med særskilt erklæring

Borgmesterens Forvaltning

- Saldoopgørelse af momsrefusion ultimo 2016
- Erklæring til Forsyningssekretariatet vedrørende vand og spildevand iht. bekendtgørelse 1212
- Erklæring til Energitilsynet vedrørende El- og varme iht. bekendtgørelse 1297 (2015)
- Refusion af Tjenestemandspensionsudgifter
- Erklæring til feriefonden vedrørende uhævede feriepenge
- Revisorerklæring om NemID
- Legatregnskabet "Emmy og Harald Hansens Mindelegat"
- Legatregnskabet "Fælleslegatet af 1976 for værdigt trængende"
- Legatregnskabet "Fælleslegatet af 1979 for Døgninstitutioner for børn anbragt af Aalborg Kommune"
- Legatregnskabet "Bevaringsfonden i Nibe"
- Projekt "MTB Maraton 2014"
- Projekt "STAY – jobskabelse i partnerskab"
- Projekt "Kultur på nettet"

Skoleforvaltningen

- EGU
- Børneteater
- Regnskab for "Aalborg Musikskole 2015"
- Regnskab for "Aalborg Musikskole 2016"
- Regnskab for "MGK Center Nord 2015"
- Regnskab for "MGK Center Nord 2016"
- Projekt "Forsøgsindsats rettet mod mindre elevgrupper på 1. klassetrin – forsøgsprogram om modermålsundervisning"
- Projekt "EY Youth Summit in Aalborg - Europanævnet"

- Projekt ”Digitale læremidler”
- Projekt ”Tilskud til Nationalt program for skolelederuddannelse- og udvikling”

Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen

- Takst beregning SEL § 109
- Takstberegning SEL §110
- Endelig opgørelse over statsrefusion 2016
- Opgørelse over lån efter boligstøttelovgivningen 2016
- Statsrefusion særlige dyre enkeltsager
- FVU
- Projekt ”Kompetenceudvikling for jobkonsulenter i jobcentre 2 ”
- Projekt ”Styrket samarbejde om udsatte unge”
- Projekt ”Praktikcoach”
- Projekt ”Anbringelsesreform – støtte til vikardækning ”
- Projekt ”Grønlænderstrategi 2016”
- Forebyggelsesprojekt forældreindsats
- Forebyggelsesprojekt Mentor
- Forebyggelsesprojekt rollemodeller
- Jobrotation
- Varlingspulje afskedigelser region Nordjylland
- Projekt ”Unge, enlige sårbare mødre i Aalborg”
- Projekt ”Empowerment”
- Projekt ”Integrationspålæg”
- Projekt ”Styrket indsats”
- Projekt ”Den regionale uddannelsespulje”
- Projekt ”Uddannelsesløft”
- Projekt ”Videreførelse og forankring Exit prostitution”
- Projekt ”Afprøvning af CTI for kvinder ved udflytning fra krisecenter”
- Projekt ”Udbredelse og forankring”
- Projekt ”Mere pædagogisk personale i dagtilbud”
- Behandlingsenhed Nord-projekt
- Projekt ”Behandlingsstilbud til børn og unge fra familier med stof- og alkoholproblemer”
- Projekt ”Styrket samarbejde om udsatte unge”

Ældre- og Handicapforvaltningen

- Erklæring vedrørende boliger "Gl. Kongevej "
- Erklæring vedrørende boliger "Hobitten Sæby"
- Legatregnskab "Jomfru Wogensens stiftelse"
- Legatregnskab "Legatejendommen Skovgaarden"
- Legatregnskab "Den Hedegaardske stiftelse"
- Projekt "Online Bostøtte 01.01.2015-01.06.2016"
- Projekt "Kvalitet i den kommunale indsats overfor borgere med sværepsykiske lidelser (19M-puljen)"
- Projekt "Evaluering af digitalt understøttet arbejde med tidlig opsporing"
- Projekt "En mere værdig ældrepleje"
- Projekt "Fællesspisning og rejseklub fritid"
- Projekt "Klipperkortmodellen – styrket livskvalitet for de svageste hjemmehjælpsmodtagere"

By- og Landskabsforvaltningen

- Erklæring "Bruttodriftsindtægter og omkostninger betalingsparkering"
- Revisorerklæring vedrørende byfornyelse
- Revisorerklæring vedrørende BOSSINF
- Opfølgingsredegørelse Egholmfærgen / godstransport
- Opfølgingsredegørelse Egholmfærgen / persontransport
- Projekt "Letbaneregnskab"
- Projekt "Vadum Banesti"

Sundheds- og Kulturforvaltningen

- "De frivilliges Hus" – årsregnskab for 2016
- De frivilliges hus – projekt frivillig - ungdomsuddannelser
- Regnskab for "KulturKANten"
- Regnskab for "Rytmiske spillesteder"
- Regnskab for "Elitesport Aalborg"
- Det Danske udvandrersarkiv
- Kunsthal nord – intermoleclar Spaces
- Samarbejdsaftale Imran Qureshi-KUNSTEN
- Projekt "Anti-doping"
- Frivillige formidler fortiden
- Aalborg Fjordland

Miljø- og Energiforvaltningen

- Limfjordsrådet – årsregnskab for 2015
- Limfjordsrådet – årsregnskab for 2016
- Netværk for Bæredygtig Erhvervsudvikling NordDanmark – årsregnskab for 2016

Selvejende institutioner

- Projekt "Byggeri Hadsund" (Nordjyllands Historiske Museum)
- Projekt "Honorarstøtte i 2016" (HUSET)

Bilag 2 - Redegørelse til ressortministerierne om revisionen af områder, der er omfattet af ordninger om refusion eller tilskud fra Staten vedrørende regnskabsåret 2016

Der henvises til særskilt dokument.

Bilag 3 - Oversigt over konstaterede fejl og mangler på Beskæftigelsesministeriets, Børne- og Socialministeriets samt Udlændinge og Integrationsministeriets områder - regnskabsåret 2016

Der henvises til særskilt dokument.

